

CATEGORIA SEMANTICO-FUNCȚIONALĂ A CALITĂȚII

Conf. univ., dr. **Ala SAINENCO**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

În cunoașterea umană entitățile își profilează identitatea prin localizarea în spațiu și situarea în timp sau prin identificarea calităților lor.

Procesul prin care unei entități îi este atribuită o proprietate poate viza “felul ei de a fi” sau “maniera de a acționa”. Calificarea “felului de a fi” transpune o perspectivă statică asupra lumii, iar calificarea “manierii de a acționa” – o perspectivă dinamică. Într-un caz sau altul, prin calificare se “particularizează sfera semantică a regentului” (D. Irimia) prin trăsături distinctive esențiale pentru entitate / acțiune sau prin trăsături momentane, cir-cumstanțiale. Identificarea lucrurilor prin calificare reflectă, prin urmare, moduri de a vedea lumea, viziuni asupra acesteia, care pot fi subiective (dacă reflectă aprecieri din partea subiectului vorbitor), obiective (dacă vizează calitățile intrinseci entităților: formă, culoare, sex, vârstă etc.) sau relativ-obiective (dacă presupun perceperea fizică a obiectelor și evaluarea lor).

Din punct de vedere lingvistic, calificarea se dezvoltă în interiorul unei relații de dependență, guvernată de un nume sau de un verb. Părțile propoziției care transpun calificarea sînt numite, tradițional, atribut (termen care prin forma sa internă reflectă esența fenomenului desemnat) și complement (termen care, tradițional, circumscrie o serie de fenomene eterogene semantic și funcțional).

În felul acesta, în gramaticile tradiționale, la capitole aparte, sînt tratate fenomene funcțional similare. Se discută, în majoritatea cazurilor, separat, despre adjectiv, ca parte de vorbire inclusă în sfera numelui, și despre adverb, ca parte de vorbire neflexibilă, circumscrișă clasei verbului. În consecință, atributul și propozițiile subordonate atributive, complementul și subordonata de mod (care mai sunt calificate și drept circumstanțiale) - care reflectă, de fapt, același proces de calificare sînt tratate aparte.

Axarea în cercetare pe punctul de vedere al vorbitorului permite definirea proceselor semantice care corespund intențiilor comunicative ale

acestui, gruparea fenomenelor de limbă care permit exprimarea aceleiași intenții și eliminarea celor care, în pofida asemănărilor formale, realizează funcții semantice eterogene.